

VASTINE

KOLARIN KUNTA
YLLÄSJÄRVEN ASEMAKAAVAN MUUTOS, KORTTELIT 1 JA 3

Ylläsjärven asemakaavan muutoksen, korttelit 1 ja 3 osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 3.9. – 2.10.2025. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ei saatu yhtään mielpidettä osallisilta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatiin alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) lausunto. Kaavan laatijana olen tehnyt lausuntoon vastineen.

Lausunto	Kaavan laatijan vastine
Tornionlaakson museon lausunto (26.9.2025): <i>Suunnittelutilanne sekä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema</i> Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on tuotu esiin alueen suunnittelutilanne ja osittain tunnistettu niiden suunnittelu- aluetta koskevat kaavamerkinnot ja -määräykset. Länsi-Lapin maakuntakaavassa (2010) suunnitteluala sijoittuu matkailupalvelujen alueelle (RM) ja Ylläsjärven kylä on osoitettu maakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi (ma5983), jota koskeva kaavamääräys on seuraava: "Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen". Määräyksen lisäksi maakuntakaavassa on annettu aluetta koskeva kehittämisperiaate. "Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet huomioidaan. Uudisrakentamisessa otetaan huomioon kylärakenne. Näkymiä järvelle säilytetään". Ylläksen yleiskaavassa (2011) suunnitteluala on osoitettu Pientalovaltaiseksi asuinalueeksi, jolla ympäristö säilytetään (AT/s-1), maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi (MA), retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR) sekä alueeksi, jolla on säilytettävä ympäristöarvoja (pystyviivarasteri). Kyseisellä merkinnällä on yleiskaavassa osoitettu Äkäslompolon ja Ylläsjärven kylien tienvarsiasutus, joka on omaleimaisena säilynyt rakennetun ympäristön alue. Kaavamääräyksen mukaan alueen asemakaavoituksessa tulee vaalia alueen ominaispiirteitä ja yhtenäisyyttä. MA-merkinnän kaavamääräyksen mukaan alue on perinteiseen kylämaisemaan kuuluva pelto, jonka avoimena säilyttäminen on tärkeää. Tiestöltä pellon yli järvelle avautuvat näkymät ovat myös matkailuelinkeinon kannalta merkittäviä. Maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:ssä tarkoitettua maisematyölupaa. Alueella sallitaan ainoastaan maa- ja metsätaloutta, porotaloutta ja matkailua palveleva pienimuotoinen rakentaminen, jonka sijoittamisessa tulee huomioida näkymien säilyttäminen. Ohje: alue on suositeltavaa hoitaa maatalousalueena. Maisemanhoitotoimenpiteet ovat suositeltavia vesioittumisen estämiseksi.	Merkitään tiedoksi. Kaava-alueella on voimassa Tunturi-Lapin maakuntakaava, joka on KHO:n päätöksellä tullut lainvoimaiseksi 16.5.2012.

Lausunto	Kaavan laatijan vastine
Suunnittelualueelle ja sen välittömään läheisyyteen on osoitettu yleiskaavassa kolme maakunnallisesti tai paikallisesti arvokasta suojelukohdetta (sr-2/19, sr-2/20 ja sr-2/21). Merkinnällä osoitetaan rakennushistoriallisesti, historiallisesti tai maisemallisesti arvokkaat kohteet. Kohdenumerointi viittaa selostuksen luetteloon. Luettelon pohjana on ollut vuosina 2006–2007 tehty rakennusinventointi. Kaavamääräyksen mukaan ”Kohteen rakennusten suojelun toteuttamistapa tulee ratkaista asemakaavoituksella. Rakennusten siirtämiselle ja purkamiselle tarvitaan MRL 127.1 §:n mukainen purkulupa.” Lisäksi suunnittelualueen välittömään läheisyyteen on osoitettu muinaismuistokohde sm/18. Ylläksen osayleiskaavan päivitys on käynnissä. Viimeisimmässä nähtävillä olleessa yleiskaavaehdotuksessa (2023) suunnittelualue oli osoitettu lähes vastaavilla merkinnöillä lukuun ottamatta AT/s-1-aluetta, joka oli esitetty muutettavaksi keskustatoimintojen alueeksi (C-1). Suunnittelualueella on voimassa Kolarin 2. kunnanosan, Ylläsjärven asemakaavan muutos vuodelta 2015. Voimassa olevassa asemakaavassa suunnittelualue on osoitettu osittain maa- ja metsätalousalueeksi (M), osittain matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi (RM), osittain liikeraakennusten korttelialueeksi (KL) ja osittain asuinpienalojen korttelialueeksi (AP) sekä katualueeksi. Suunnittelualueella sijaitseva riihilato on osoitettu suojeltavaksi rakennukseksi (sr-1), jonka kaavamääräyksen mukaan kyseessä on historiallisesti arvokas ja kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Kaavamuutosalueella ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevia rakennetun kulttuuriympäristön kohteita on inventoitu Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeessa (Lapin ympäristökeskus 2006-2007). Inventointi on yli kymmenen vuotta vanha, mutta ottaen huomioon suunnittelualueen muun rakennuskannan iän ja luonteen, on inventointi riittävä tämän kaavamuutosalueen osalta. Riihiladon lisäksi kaavamuutosalueella sijaitsee vanhaan Ylläsjärven tilaan kuulunut latorakennus, jonka säilyminen tulee huomioida kaavamuutoksessa. Tornionlaakson museo toteaa, että suunnittelualue sijaitsee keskeisellä paikalla Ylläsjärven kyläalueen ytimessä. Sekä maakuntakaavassa että yleiskaavassa on nostettu esiin sekä alueen rakennushistorialliset että kyläkuvalliset ja maisemalliset arvot ja niiden vaaliminen. Nämä arvot tulee huomioida suunnittelussa ja kaavamuutoksessa, jotta alue säilyttää kyläkuvalliset ja maisemalliset arvonsa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää avoimena säilytettävään peltoalueeseen ja rakentamistapaan. Kaavamuutosta varten tulee kaavaselsostuksesta käydä riittävällä tavalla ilmi kaavamuutosalueella ja sen välittömässä läheisyydessä olevan rakennuskannan luonne ja rakentamisajankohta sekä muutoksen mahdollista-	Merkittään tiedoksi. Voimassa olevan asemakaavan mukaisella M-alueella sijaitseva riihirakennus on tavanomainen menneiden aikojen maatalouteen liittyvä talousrakennus, jonka ei arvioida poikkeavan muista saman aikakauden talousrakennuksista sellaisella merkittävällä tavalla, että lato tulisi erikseen asemakaavassa osoittaa suojeltavaksi. On huomionarvoista, että kaava-alue on kuulunut vireillä olevan Ylläsjärven osayleiskaavan uudistamisen yhteydessä laaditun maisemaselvityksen selvitysalueeseen, jossa kyseistä latoa ei ole tunnistettu merkittävänä kulttuuriympäristön arvokohteena. Merkittään tiedoksi. Kaavamuutoksen yhteydessä huomioidaan rakentamisen sopeuttaminen kulttuuriympäristöön ja maisemaan. Kaavamuutoksessa kiinnitetään erityisesti huomiota avoimen pellon/niityn avoimena säilymiseen eikä kaavamuutoksessa avoimelle peltoalueelle osoiteta merkittävässä määrin voimassa olevasta asemakaavasta poikkeavaa rakentamista muuten, kuin M-alueen koillisosaan osoitetun sauna- ja talousrakennusten rakennusalan osalta. Kaava-alueen rakennuskannan esittelyä täydennetään kaavaselsostukseen viimeistään kaavaehdotusvaiheessa.

Lausunto	Kaavan laatijan vastine
man rakentamisen suhde ympäristöönsä, jotta kaavamuu- toksen vaikutukset kyläkuvaan ja kulttuuriympäristöön voi- daan arvioida. <u>Arkeologinen kulttuuriperintö</u> Kyseessä olevalta kaavamuu- toksalueelta ei tunneta muinais- muistolain (295/1963) nojalla rauhoitettuja muinaisjään- nöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita. Arkeologi- nen inventointi Ylläsjärven alueella on toteutettu 2006 sekä 2014, ja lähialueella vuonna 2018, mutta juuri kyseisellä alu- eella ei ole käyty. Lähelle sijoittuu muinaisjään- nös Ylläsjärvi Hyötylä (1000009112), joka on osin tuhoutunut vilkkaan maankäytön seurauksena, mutta muinaisjään- nöksen säily- nyt laajuus ei ole tiedossa. Suurimmalla osalla kaavamuu- toksen alueella uusien kiinte- iden muinaisjään- nösten löytyminen on epätodennäköistä, lu- kuun ottamatta alueen pohjois- ja koillisosaa. Historiallisten ilmakuvien perusteella aluetta on ojitettu. Koskemattomat alueet ovat pääosin alavaa maastoa. Arkeologisten rakentei- den ja esineiden löytöhistoria viittaa pitkään rannan hyödyn- tämiseen niin asumisen, kuin muunkin käytön osalta ja tä- män takia maasta saattaa yhä maanmuokkauksen yhtey- dessä nousta muinaisjään- nöksiin viittaavaa. Noin 170 m päässä sijaitsee kiinteä muinaisjään- nös Tieva (1000009323), joka on suurelta osin tuhoutunut rakentamisen takia. Ennen kaavamuu- toksen hyväksymistä tulee Ylläsjärvi Hyö- tylä-kohteen laajuus ja säilyneisyys määrittää arkeologisella tarkkuusinventoinnilla ja/tai koetutkimuksilla. Lisäksi alu- eella tulee suorittaa arkeologinen inventointi. Hankkeen toteuttajan tulee tilata arkeologinen inventointi alan toimijalta. Inventoinnin kustannuksista vastaa hank- keen toteuttaja. Arkeologisen tutkimuksen tulee perustua Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeisiin (2020). Vasta arkeologisten selvitysten jälkeen voidaan arvioida ase- makaavan muutoksen vaikutukset mahdolliseen arkeologi- seen kulttuuriperintöön.	Kaavamuu- toksalueella on voimassa asemakaava, joka tälläkin hetkellä mahdollistaa alueen rakentamisen voimassa olevassa asemakaavassa osoitetun raken- nusoikeuden ja rakennusalojen mukaisesti. Kaava- muutoksessa voimassa olevan asemakaavan kortteli- alueet vahvistuvat pääosin sellaisenaan, lukuun otta- matta voimassa olevan asemakaavan M-alueelle osoi- tettavaa vakituisen asumisen pienehköä rakennus- paikkaa sekä sauna- ja talousrakennusten rakennus- alaa M-alueen pohjoisosassa. Lisäksi kaavamuu- toksessa osoitetaan voimassa olevaan asemakaavaan verrattuna hieman lisärakennusoikeutta pääosin RM- korttelialueelle sekä vähäisesti laajennetaan ja tarkis- tetaan kaava-alueen rakennuspaikoille osoitettujen rakennusalojen rajauksia. Kaavamuu- toksalueella ei si- jaitse kiinteitä muinaisjään- nöksiä tai muita arkeologi- sen kulttuuriperinnön kohteita. Lähin kiinteä muinais- jään- nös alakohteineen (Ylläsjärvi Hyötylä 1000009112) sijaitsee noin 75–100 m päässä kaava- alueen eteläpuolella. Kaavamuu- toksen yhteydessä ei arvioida tarpeelliseksi laatia erillistä arkeologista inventointia valmiiksi ra- kennetulle sekä asemakaavoitetulle alueelle, jossa voimassa oleva kaava mahdollistaa jo nyt kaava-alu- een rakentamisen. Kaavamuu- toksessa ei osoiteta voi- massa olevasta asemakaavasta merkittävästi poik- keavaa lisärakennusoikeutta tai muuta sellaista maankäyttöä, jonka vaikutukset alueen arkeologiseen kulttuuriperintöön olisivat jollakin tavalla poikkeuksel- lisen merkittävät nykyiseen kaavatilanteeseen verrat- tuna. Kaavamuu- toksen yhteydessä ei myöskään kat- sota tarpeelliseksi tai tarkoituksenmukaiseksi laatia arkeologista inventointia kaava-alueen ulkopuolisilta alueilta syystä, että olemassa olevan kohteen kunto on tuntematon varsinkaan, kun inventoinnin kustan- nusvastuu on hankkeen toteuttajalla.

Turussa 16.1.2026

Nosto Consulting Oy

Pasi Lappalainen
dipl.ins. YKS 742